

OCUPACIÓ D'ATURATS PER LA CRISI DEL COTÓ A OBRES PÚBLIQUES D'EIXAMPLE DE BARCELONA, 1861-1865

Glòria Santa-Maria Batlló

L'esclat a l'abril de 1861 de la guerra de secessió als Estats Units d'Amèrica feia preveure el cessament de les exportacions de cotó. Si el conflicte s'allargava, es produiria una greu crisi de producció i el consegüent atur a les indústries tèxtils europees. Sis mesos després d'iniciat el conflicte bèl·lic, aquesta hipòtesi semblava plausible, i el govern municipal de Barcelona, si bé a les fàbriques de la ciutat encara hi havia existències de cotó, decidí, l'octubre de 1861, prevenir els efectes de la crisi. Es pronosticà que aviat es començaria a despatxar treballadors o a tancar fàbriques, i la preocupació fonamental no eren els capitals, que pensaven que es podien invertir en edificació a l'Eixample, sinó els milers d'obers tèxtils que podien quedar en atur a curt o mitjà termini. L'Ajuntament decidí intervenir directament per tal de pal·liar la desocupació i la consegüent "fam del cotó", emprant els aturats de les empreses tèxtils en obres públiques d'eixample.

Aprovat definitivament pel govern O'Donnell el projecte d'Ildefons Cerdà el 31 de maig de 1860, calia emprendre tot un seguit d'obres públiques: enderroc de les ruïnes de les muralles i explanació dels seus terrenys i dels glacis, obertura de vies públiques, canalització d'aigües, plantació d'arbres, etc. L'execució d'aquestes obres era, però, molt problemàtica; d'entrada, per dues raons: 1) el pressupost municipal era deficitari des de feia anys; i 2) els obrers industrials eren inexperts en obres públiques. Això, entre d'altres problemes, comportaria l'encariment de les obres al voltant d'un 70%. Els treballs començaren el mes de desembre de 1861 i s'organitzaren en seccions compostes de cinc brigades, cadascuna amb vint operaris per brigada.

Per tal d'aconseguir finançament, el govern municipal portà a terme un seguit d'accions, entre d'altres diverses exposicions al govern, com la que reclamava una part dels béns propis de la ciutat alienats per l'Estat, que va tenir resposta positiva, la que sol·licitava que s'enderroquessin les ruïnes de les muralles a compte de l'Estat, i la que demanava la condonació del deute municipal amb Hisenda procedent de 1854-1855, que no van obtenir resposta. Establí un arbitri municipal per als materials de construcció (que provocà la reacció irada dels constructors i dels industrials de la construcció que amenaçaren amb un *lock out* i dirigiren una exposició al govern en contra de l'arbitri); l'Ajuntament demanà també un emprèstit d'onze milions de rals.

Paral·lelament el govern municipal insistí en la necessitat de reformar la llei d'expropiació forçosa, que obligava l'Ajuntament a pagar elevades indemnitzacions als propietaris, i reiterà la petició que se suspenguessin les alienacions dels terrenys de les antigues muralles i la venda a particulars per l'Estat.